

N:o 47.

Ank. till Riksd. kansli den 29 Mars 1900, kl. 12 midd.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande m. m.

(R. A.)

1:o.

Väganläggningar och vägförbättringar.

I den till Riksdagen den 15 sistlidne januari aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under riksstatsens sjette hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för år 1901 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 1,000,000 kronor till *bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 93) har herr C. J. Ödman föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1901 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar ett belopp af 1,200,000 kronor.

Ifrågavarande anslag utgjorde för hvart af åren 1867—1874 150,000 kronor, 1875—1881 200,000 kronor, 1882—1883 300,000 kronor, 1884—1885 400,000 kronor, 1886—1887 500,000 kronor, 1888—1891 600,000

kronor, 1892—1897 800,000 kronor och 1898—1899 900,000 kronor samt utgår för innevarande år med 1,000,000 kronor.

Enligt hvad statsutskottet inhemtat, har vägbyggnadsfonden för år 1899 fördelats på det sätt, att till sammanlagdt 64 företag med en väglängd af 449,5 kilometer och en beräknad kostnad af 1,334,546 kronor anslag beviljats till följande belopp för arbeten inom nedan nämnda län, nemligen

inom Kronobergs	län	kr.	9,100
» Kristianstads	»	»	34,500
» Malmöhus	»	»	11,600
» Hallands	»	»	13,700
» Göteborgs och Bohus	»	»	63,400
» Elfsborgs	»	»	101,400
» Vermlands	»	»	75,400
» Östergötlands	»	»	73,000
» Jönköpings	»	»	80,700
» Kalmar	»	»	18,800
» Skaraborgs	»	»	31,200
» Stockholms	»	»	33,400
» Södermanlands	»	»	22,200
» Gotlands	»	»	13,200
» Örebro	»	»	14,500
» Vestmanlands	»	»	3,000
» Kopparbergs	»	»	30,300
» Vesternorrlands	»	»	36,200
» Vesterbottens	»	»	119,900
» Norrbottens	»	»	102,500
			<hr/>
		Summa kr.	888,000.

I denna summa ingår ej anvisningen, 12,000 kronor, för väganläggning mellan Glommersträsk och Ruskträsk. Medräknas detta anslag, uppgående från 1890 års vägbyggnadsfond disponerade medlen till fondens hela belopp, 900,000 kronor.

Beträffande fördelningen af den till 1,000,000 kronor uppgående vägbyggnadsfonden för innevarande år är utskottet i tillfälle meddela, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 30 sistlidne december hos Kongl. Maj:t föreslagit, att till 68 arbeten med en väglängd af 434,7 kilometer och en beräknad kostnad af 1,439,407 kronor måtte anvisas 950,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag om höjning af ifrågavarande anslag till 1,200,000 kronor har herr Ödman dels åberopat, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i den skrifvelse, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts förevarande framställning, uttalat, att det nuvarande anslagsbeloppet ej motsvarade de anspråk, som framställdes å bidrag från vägbyggnadsfonden, dels ock meddelat, att af samma styrelses den 30 sistlidne december till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse angående fördelning af vägbyggnadsanslaget för innevarande år framginge att, sedan dessa medel blifvit fördelade, vore på styrelsens handläggning beroende ansökningar om statsbidrag till vägbyggnadsföretag med en beräknad kostnad af sammanlagdt mer än 4,300,000 kronor. Härtill komme särskilda större väganläggningar i Norrland, för hvilkas utförande berörda fond finge enligt Riksdagens medgifvande anlitas utan iakttagande af det i allmänhet stadgade vilkoret, att statsbidraget finge utgå med högst två tredjedelar af den för anläggningen beräknade kostnaden.

Med afseende å den af motionären gjorda framställningen vill utskottet erinra, att behovet af en höjning i förevarande anslag icke får bedömas endast på grund af det belopp, till hvilket statsbidrag begärts för ifrågasatta vägbyggnadsföretag. Flera af dessa företag torde i allt fall icke komma till utförande särskildt i närvarande tid, då arbetsprisen äro högt uppdrifna och svårighet ofta möter att anskaffa erforderlig arbetsstyrka. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande anslag så nyligen som vid förra årets riksdag höjdes samt den nu inträdda stegringen i ansökningar om bidrag derifrån torde kunna visa sig vara af tillfällig beskaffenhet, anser sig utskottet icke hafva skäl att nu tillstyrka förändring i anslagens belopp, utan hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag och med afslag å herr Ödmans i ämnet väckta motion, må, till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, för år 1901 anvisa 1,000,000 kronor.

2:o.

Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

Till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder har Kongl. Maj:t af Riksdagen begärt ett anslag för år 1901 af 300,000 kronor.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har 1899 års anslag för ifrågavarande ändamål blifvit till hela sitt belopp 300,000 kronor fördeladt mellan 12 särskilda företag, och af innevarande års anslag å likaledes 300,000 kronor hafva dels 245,400 kronor redan af Kongl. Maj:t anvisats såsom bidrag till utförande af 10 särskilda företag, dels ock derutöfver af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordats understöd till ytterligare ett företag med återstående 54,600 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder, för år 1901 anvisa 300,000 kronor.

3:o.

Frostminskningsföretag.

Till *understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd*, har Kongl. Maj:t för år 1901 åskat ett anslag af 400,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 13 sistlidne januari har föredragande departementschefen i detta ärende anført följande:

»För understödjande af företag, som afse frostländighetens minskande, har Riksdagen sedan lång tid tillbaka årligen pläгат å extra stat ställa till Eders Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag, hvars belopp under olika tider vexlat, liksom ock syftemålet med anslaget i viss mån undergått förändringar. Innan odlingslånefonden år 1883 bildades, var nemligen med detta anslag afsedt att understödja sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsåge att minska frostländigheten, och anslaget, hvilket användes såsom understöd utan återbetalningsskyldighet, utgick för hvart och ett af åren 1874—1883 med 80,000 kronor, hvarjemte för sistnämnda år dessutom för samma ändamål anvisades ett belopp af 70,000 kronor att utgå såsom lån. I sammanhang med inrättande af nämnda fond vidtogs den förändring, att anslaget efter år 1883 skulle användas till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprede frostskador öfver omgifvande nejd. Tillika höjdes an-

slagets belopp till 100,000 kronor, hvaremot medel att utgå såsom lån icke vidare för ändamålet anvisades. Nämnda förändring i afseende å anslagets användande föranledde emellertid en minskning i anspråken på understöd från anslaget, och anslagets belopp nedsattes därför från och med år 1889 till 50,000 kronor. Med anledning af en utaf Eders Kongl. Maj:t i ämnet gjord framställning, beslöt Riksdagen år 1891 den förändring af ifrågavarande anslags ändamål, att detsamma skulle användas till understöd, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myr-utdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frost-ländigheten för närliggande bygd, och i sammanhang dermed höjdes anslagets belopp åter till 100,000 kronor, vid hvilket belopp anslaget sedermera bibehölls, till dess detsamma höjdes för år 1896 till 150,000 kronor, för år 1897 till 200,000 kronor och för år 1898 på grund af en inom Riksdagen gjord framställning till 300,000 kronor. I sammanhang med sistnämnda förhöjning af anslaget beslöt Riksdagen vidtaga den ändring beträffande villkoren för åtnjutande af bidrag från denna fond, att dylikt bidrag, som förut fått utgöra högst en tredjedel af den beräknade kostnaden för torrlägningsföretaget, skulle kunna utgå med belopp motsvarande hälften af den för företaget beräknade kostnaden.

Härefter har beträffande detta anslag och villkoren därför icke vidtagits någon ändring. Uti underdånig skrifvelse den 4 oktober 1899 hafva väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen gjort framställning om höjning af ifrågavarande anslag med 100,000 kronor eller från 300,000 kronor till 400,000 kronor.

Styrelserna erinra dervid, hurusom i de underdåniga framställningar rörande detta anslag, som styrelserna tid efter annan afgifvit, särskildt dem af den 6 oktober 1894 och den 3 december 1895, styrelserna sökt framhålla skälen för sin uppfattning, att statens understöd till dessa företag borde tillmätas i rikligare mått och i större utsträckning, om de frostspridande sumpmarker, som i ofantligt stor utsträckning förekomme inom landet, skulle inom rimlig tid kunna blifva torrlagda. I sistnämnda underdåniga skrifvelse hade styrelserna förordat anslagets höjande till 300,000 kronor. Redan år 1891 hade Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens och i Vesterbottens län anhållit om samma anslags höjande till respektive 200,000 kronor och 500,000 kronor, hvarjemte hushållnings-sällskapens år 1895 församlade ombud anhållit om äskande hos kommande Riksdag af 300,000 kronor för meranämnda ändamål.

Till stöd för sin förberörda framställning anföra styrelserna derefter att, ehuru fullt skäl förelegat till det antagandet att, sedan 1897 års Riksdag på enskild motionärs framställning ökat fonden till 300,000 kronor

samt meddelat förändrade villkor för beviljande af bidrag från densamma i afsigt att bidragen skulle få utgå med större andel än förut varit stadgad af den för företaget beräknade kostnad, fonden skulle komma att i ökad utsträckning anlitas, styrelserna, vid anmälan om anslagsbeloppet för år 1900, ansett sig ej böra ifrågasätta anslaget höjning med afseende bland annat derå, att de då rådande arbetspriserna äfvensom minskad tillgång på arbetskraft, åtminstone inom öfre Norrland, der de flesta företag förekomme, icke skulle föranleda, att någon större liflighet för tillfället för frostminskningsarbetens utförande komme att yppa sig.

Denna förutsättning, som då syntes befogad, hade emellertid visat sig icke motsvaras af verkliga förhållandet, utan hade intresset för arbeten af ifrågavarande art under år 1899 varit så stort, oberoende af de nyss angifna för arbetenas utförande onekligen ogynsamma förhållandena, att detta intresse utgjorde det säkraste vittnesbörd för angelägenheten af att understöden medelst statsanslag till berörda arbeten behöfde å nyo ökas.

I afseende å ställningen af 1899 års anslag hafva styrelserna meddelat, att enligt fattade nädiga beslut intill den 4 oktober 1899 anvisats ett belopp af kr. 133,590:—
samt att embetsverken samma dag beslutat hos Eders

Kongl. Maj:t förorda anslag för en summa af	» 44,700:—
eller tillsammans	kr. 178,290:—
hvidan skulle återstå	» 121,710:—

då fondens årsbelopp utgjorde kr. 300,000:—

Till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vore emellertid intill berörda 4 oktober 1899 inkomna ytterligare ansökningar om bidrag till arbeten, hvidkas utförande enligt upprättade kostnadsförslag skulle medföra en kostnad af 509,860 kronor, hvidan alltså, med beräkning af att bidragen skulle utgöra halfva arbetskostnaden, för dessa ansökningar erfordrades ett anslag af kr. 254,930:—

men då, enligt hvid här ofvan omförmäلتs, funnes disponibel endast en summa af » 121,710:—

utgjorde bristen kr. 133,220:—

hvidken skulle ökas före 1899 års utgång, i den mån ytterligare ansökningar om understöd inkomme.

Vidare anföra embetsverken, att med stöd af den redan vunna erfarenheten att fonden väl motsvarat sitt ändamål, men att den, trots dess jemförelsevis snabba ökning under de senare åren, ändock icke varit till-

räcklig att fylla de framställda anspråken på bidrag till dessa utdikningsarbeten, som torde utgöra en af de verksammaste åtgärderna till svenska jordbrukets utveckling, och ehuru embetsverken hölle före, att en än mera utsträckt användning af denna fond icke allenast torde påkallas, utan ock ega den största betydelse för landets modernärning, ansåge sig embetsverken för närvarande böra inskränka sitt förslag till en ökning med 100,000 kronor af förevarande fond; och hemställde embetsverken alltså, det Eders Kongl. Maj:t täcktes hos näst sammanträdande Riksdag äska ett belopp af 400,000 kronor för ifrågavarande ändamål för år 1901.

Till följd af nådig remiss har landtbruksstyrelsen med underdånig skrifvelse den 6 december 1899 öfverlemnad af hushållningssällskapens i november samma år församlade ombud afgifvet yttrande i ämnet, deruti anförts hufvudsakligen följande:

Den allt lifligare verksamhet, som under senare åren utvecklats för torrläggningen af landets frostförande marker, utgjorde, enligt ombudens åsigt, säkraste beviset för att de medel, som nedlades för sagda ändamål, medförde synnerligen gynsamma resultat. Redan 1895 års ombud hade i sin då afgifna underdåniga framställning om höjning af detta anslag anført följande:

»Yttranden från myndigheter och sackmän likasom den allmänna meningen inom de frostländare delarne af landet öfverensstämma deri, att frostminskningsfonden i synnerlig grad visat sig motsvara sitt ändamål. Äfvenledes har intygats, särskildt från landets nordligaste län, att ingen åtgärd från statens sida för dess materiella förkofran medfört så jemförelsevis storartade förbättringar i flera riktningar som nämnda fond, hvilken verkat en märkbar minskning i frostländigheten, en ökad uppodling och möjligen äfven, som i orten antages, en förmildring i klimatet. Då liknande erfarenhet vunnits i alla delar af landet, hvarest frostdikningar i större skala skett, synas giltiga skäl tala för att fortgå på den väg, som ledt till så gynsamt resultat.»

Rigtigheten af de åsikter, som sålunda af ombuden då uttalades, hade genom den erfarenhet, som under de senast förflutna åren vunnits, ytterligare till alla delar bekräftats. Ombuden ansåge därför, att sträfvanena inom landet för de frostspridande markernas afdikning borde af staten kraftigt befrämjas och med erforderliga medel understödjas.

Inom flera delar af landet förefunnes ännu i riklig mängd frostförande sankmarker, hvilkas uppodling icke med framgång kunde utföras, förrän längre tid förflutit efter torrläggningsarbetets fullbordande, och hvilkas afdikning öfverstege den enskilde egarens förmåga. Sådana marker vore de vidsträckta hvitmossarne, som förekomme i stor utbredning inom

mellersta Sveriges högland, inom Kronobergs, Jönköpings, Elfsborgs och Skaraborgs län, samt största antalet myrmarker inom de nordligaste länen. Sistnämnda myrmarker innehölle visserligen en till odling i allmänhet tjenlig jordmån, men ogynsamma klimatiska förhållanden och bristande arbetskrafter lade hinder i vägen för att deras uppodling i större omfattning för närvarande skulle kunna med framgång bedrivas.

I detta sammanhang ansåge sig ombuden jemväl böra framhålla, hurusom kommunikationernas storartade utveckling inom de förr nästan otillgängliga delarna af landets nordligaste län beredt ökade tillfällen till kolonisation derstädes, men att en nödvändig förutsättning för dylik kolonisation vore, att de dertill lämpligt belägna myrmarkerna, vare sig dessa funnes på enskilda jordegares marker eller inom kronans vidsträckta skogsområden, blefve behörigen torrlagda.

Behovet af att öka understödet för de frostförande sumpmarkernas utdikning framträdde därför år efter år allt kraftigare och borde ej lemnas obeaktadt, utan deremot på allt sätt befrämjas, i synnerhet som de utgifter, hvilka staten för det afsedda ändamålet skulle ikläda sig, i en ej långt aflägsen framtid komme att rikligen återgäldas genom utvidgad odling och ökad befolkning.

Under sådana förhållanden ansåge ombuden, att höjning af statens anslag till de frostförande markernas afdikning borde gå hand i hand med det allt mer framträdande sträfvandet att utsträcka dylika afdikningar, och ehuru ombuden vore förvissade om att ett betydligt högre belopp efter hand blefve af behovet påkalladt, på sätt äfven embetsverken antydt, samt att anslaget redan nu borde höjas till 500,000 kronor, ansåge sig ombuden dock af formella skäl böra instämma med embetsverken och hemstälde därför underdånigst, att, derest icke Eders Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att redan hos nästkommande Riksdag föreslå frostminskningsfondens förhöjning för år 1901 till ofvannämnda högre belopp, åtminstone det af embetsverken föreslagna beloppet måtte äskas.

Enligt mig meddelad upplysning hafva under år 1899, efter det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen lemnat sina uppgifter om sökta bidrag från fonden, ytterligare inkommit ansökningar om bidrag till företaget med en beräknad kostnadssumma af tillhoppa 173,874 kronor. Sedan under år 1899 frostminskningsfondens årsbelopp i det närmaste disponerats, återstodo vid årets slut, enligt samma meddelande, inkomna ansökningar om bidrag för frostminskningsföretaget med ett sammanlagdt beräknadt kostnadsbelopp af 492,114 kronor, hvaraf enligt vanlig beräkning hälften eller 246,057 kronor borde utgå såsom statsbidrag. Till gäldande af detta statsbidrag skulle i det närmaste hela anslaget för

år 1900 åtgå och således intet afsevärdt belopp återstå för företag, som under årets lopp anmälas.

Af hvad sålunda förekommit framgår, att, ehuru anslaget sedan år 1895, då detsamma utgick med ett belopp af 100,000 kronor, så väsentligt förhöjts, behof af ökade medel till understödjande af frostminskningsföretag förefinnes. En bidragande orsak till att denna fond allt mer anlitas är naturligtvis den af 1897 års Riksdag vidtagna ändring i bestämmelserna för åtnjutande af bidrag från fonden, hvarigenom sådant bidrag numera kan utgå till hälften i stället för förut till en tredjedel af den för ett företags utförande beräknade kostnad.

En förhöjning af anslaget synes mig sålunda lämpligen böra ifrågakomma, dervid, i enlighet med hvad af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen föreslagits, förhöjningen torde böra bestämmas till 100,000 kronor, hvarigenom anslaget skulle för nästkommande år utgå med ett belopp af 400,000 kronor.»

På grund af hvad till statsrådsprotokollet sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1901 anvisa 400,000 kronor.

4:o.

De nu gällande *allmänna vilkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af ofvan omförmälda statsbidrag samt kontrollen derå, att fastställda planer varda vid arbetenas utförande följda*, innehållas i Riksdagens skrifvelse den 15 mars 1899 (n:o 17) och äro till allmänhetens kännedom meddelade genom kongl. kungörelse den 29 i samma månad (Svensk författningssamling 1899 n:o 21). Från ett af dessa vilkor har Riksdagen emellertid medgifvit undantag, nemligen enligt dess skrifvelse den 13 maj 1898 för väganläggningen inom Vesterbottens län mellan Tärna och sjön Öfver-Uman och mellan Stora Umevattnet och riksgränsen samt enligt dess skrifvelse den 5 maj 1899 för väganläggningen inom Norrbottens län mellan Jäckvik och riksgränsen.

I afseende å förberörda vilkor och bestämmelser har Kongl. Maj:t nu icke föreslagit någon förändring.

Deremot hafva inom Riksdagen förslag blifvit väckta om skrifvelse till Kongl. Maj:t i och för ändring i bestämmelserna rörande understöds beviljande dels från den s. k. frostminskningsfonden, dels ock från odlingslänefonden. Uti särskilda motioner, n:o 4 i Första Kammaren, väckt af herr *C. Ehrenborg*, och n:o 21 i Andra Kammaren, väckt af herr *S. Nordström*, har nemligen sammanstämmande föreslagits:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och för en kommande Riksdag framlägga förslag till detaljerade ändrade bestämmelser för låns beviljande ur odlingslänefonden och anslags beviljande ur den s. k. frostfonden samt dervid särskildt framhålla behovet af anslag utan återbetalningsskyldighet helt eller delvis till sådana vattenregleringsföretag, som afse större kanaliseringsarbeten eller utrifning af vattenverk, samt vissa års räntefrihet för lån ur odlingslänefonden; och

att för detta ändamål anslås ett förslagsanslag å 5,000 kronor.

Hvad angår bestämmelserna rörande den s. k. frostminskningsfonden hafva motionärerna framhållit, att desamma vore i vissa afseenden bristfälliga. Sålunda har påpekats saknaden af särskilda bestämmelser för det fall, att i ett vattenregleringsföretag, som afser att minska frostländigheten för närliggande bygd, ingå både odlingsbara och icke odlingsbara marker. Då, enligt hvad Riksdagen åsyftat, understöd till arbete för vinnande af odlingsbar mark bör utgå, icke såsom anslag, utan i form af lån från odlingslänefonden, kan visserligen någon svårighet uppstå vid gällande bestämmelsers tillämpning å företag af ofvan angifna, så att säga blandade beskaffenhet. Sådana svårigheter torde emellertid, för så vidt de af Riksdagen bestämda ändamålen för de särskilda fondernas användning skola fasthållas, i dessa fall knappast kunna helt och hållet undgås, och då motionärerna icke ens antydt någon utväg, hvarigenom förhållandena skulle kunna på ett mera tillfredsställande sätt ordnas, synes den af dem gjorda anmärkningen i förevarande hänseende icke böra föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Beträffande frostminskningsfonden hafva motionärerna, utom hvad ofvan anförts, icke haft annat att erinra, än att enligt deras mening bestämda föreskrifter borde meddelas för afgörande, huruvida en sankmark vore att anse såsom frostförande eller icke. Att i detta afseende utfärda bestämmelser, som skulle hafva allmän giltighet, synes utskottet knappast vara möjligt. Huruvida en sankmark medför frostskada för kringliggande bygd beror nemligen icke endast på denna sankmarks beskaffenhet, utan

äfven i många fall på den angränsande markens läge i förhållande dertill och kan sålunda bedömas endast genom undersökning på platsen af fullt sakkunnig person.

Det hufvudsakliga syftet med ifrågavarande motioner synes emellertid vara att vinna ändring i bestämmelserna för understöds beviljande från odlingslånefonden. I sådant afseende hafva motionärerna framhållit, att de ansåge det vara en skyldighet för staten att underlätta och uppmuntra odlingsföretag icke blott i form af lån, utan jemväl med anslag, då fråga vore om större kanaliseringsarbeten eller utrifning af vattenverk. Något giltigt skäl, hvarför staten i sådana fall skulle efter helt andra grunder och på ett långt kraftigare sätt än eljest understödja odlingsföretag, hvaraf nyttan dock skulle tillfalla de enskilda intressenterna, har, så vidt utskottet kunnat finna, icke blifvit af motionärerna framlagdt; och genom en dylik användning af odlingslånefondens medel skulle den uppgift, Riksdagen ställt för densamma, komma att helt och hållet förtryckas.

Motionärerna hafva vidare återupptagit det under de senare åren vid flera tillfällen framställda, men städse af Riksdagen afvisade förslaget om vissa års räntefrihet å odlingslån. Utskottet får erinra, att enligt gällande bestämmelser anstånd med erläggande af ränta och kapitalafbetalning å erhållet odlingslån är medgifvet för en tid af fem år efter första lyftningsdagen, och att man sålunda redan sörjt derför, att låntagaren icke betungas med utgifter för lånet förr än jordförbättringen kan anses vara vunnen. Vid sådant förhållande får, såsom utskottet beträffande ett år 1898 framställt yrkande i samma syfte anfört, förslaget om vissa års räntefrihet betraktas endast från den synpunkten, att dermed afses nedsättning i den effektiva ränta, hvarmed odlingslånet löper. Men en räntenedsättning i denna form måste, på sätt ock förut blifvit påpekadt, anses mindre lämplig, särskildt af det skäl, att ett sådant eftergifvande af räntan för vissa år lätteligen efter någon tids förlopp faller i glömska eller åtminstone till värdet underskattas. Härjemte må märkas, att på grund af den utaf 1898 års Riksdag medgifna lindringen i vilkoren för odlingslån den effektiva räntan å de lån, som numera utlemnas från fonden, utgör endast 3.51 procent, samt att en ytterligare räntenedsättning åtminstone icke under närvarande förhållanden lärer kunna vidtagas, utan att fondens förmåga att fullgöra sina förbindelser äfventyras.

Då Riksdagen år 1895 medgaf, att lån från odlingslånefonden finge beviljas till utförande jemväl af sådana vattenafledningsföretag, som afsåge förbättring af förut odlad åker eller äng eller vinnande af ny äng, bestämdes såsom vilkor härför, att i dessa fall den uppskattade jordförbättringens värde skall uppgå till dubbla beloppet af låneunderstödet. Detta

vilkor har tillkommit af hänsyn till den särskilda förmånsrätt, odlingslån åtnjuta, och afser att utgöra en garanti därför, att lån endast lemnas till företag, hvarvid den jordförbättring, som vinnes, är sådan, att den kan antagas fullt uppväga den nya skuldbörda, hvilken genom odlingslånet lägges på jorden och enligt lag skjutes framför derå möjligen förut hvilande inteckningar. Motionärerna hafva nu, på sätt äfven förut i enskilda motioner föreslagits, uttalat sig för upphäfvande af detta vilkor, eller inskränkning deri. Då emellertid i detta fall, der staten är på samma gång långgiffvare och lagstiftare, det måste anses vara dess pligt att noga sörja för att icke den enskilde inteckningshafvarens säkerhet äfventyras, kan utskottet icke tillstyrka en sådan förändring, hvarigenom det skydd, som Riksdagen velat bereda den enskildes rätt, skulle försvagas eller gå förloadt.

Hvad angår ecklesiastika eller andra publika hemmans deltagande i ett odlingsföretag, hafva motionärerna framhållit önskvärdheten af att bestämda och efter förhållandena lämpade föreskrifter i detta afseende meddelades. Enligt hvad utskottet inhemtat, har emellertid denna fråga redan gjorts till föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, i det att landtbruksstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i gemensam skrifvelse den 31 sistlidne januari hos Kongl. Maj:t hemställt om vidtagande af åtgärder för tillägg till eller ändring i de för odlingslånefonden gällande bestämmelser i sådant syfte, att möjlighet beredes för, bland andra, innehafvare af ecklesiastik jord att utan några för dem betungande vilkor erhålla lån från nämnda fond. Då sålunda uppmärksamheten redan blifvit fäst å denna fråga, läser Kongl. Maj:t icke underlåta att efter erforderlig utredning i ämnet vidtaga de åtgärder, som deraf kunna anses påkallade.

Hvad i öfrigt af motionärerna andragits och uti de vid herr Nordströms motion fogade bilagor i särskilda afseenden anmärkts, afser egentligen förmenta brister i gällande dikningslag, om hvars ändring förslag dock icke blifvit framställt.

På grund af det anförda får utskottet hemställa:

a) att Riksdagen må besluta, att i afseende å de af Riksdagen för år 1901 beviljade statsbidrag till väg- anläggningar och vägförbättringar, till bro- och hamnbyggnader samt upprensningar af åar och farleder äfvensom till sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, skola gälla de allmänna vilkor och före-

skrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrifvelse den 15 mars 1899 (n:o 17); och

b) att herrar Ehrenborgs och Nordströms ofvan omförmälda motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 mars 1900.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

vid punkten 4:o mom. b)

af herr *C. G. S. Ehrenborg*.

Hr *I. Månsson* har begärt få antecknadt, att han icke inom utskottet deltagit i behandlingen af de i detta utlåtande omförmälda ärenden.
